

blodet opbevarede man som et helsemiddel mod sygdomme.

Ved aareladningen i Varde var der jo ikke tale om at benytte blodet, men ellers var det af samme grund den Varde smed 2. juledags morgen så grundig årelod de mange militærheste. Det var et lægemiddel eller beskyttelsesmiddel, St. Stefan skulle gøre særlig helsebringende.

Endnu mange år senere, 1736, beretter den kyn-dige Erik Pontoppidan, at til »slemme gamle koners skarnsstykker«, når de kurerer på mennesker og dyr, hører det, at de ved troldom og besværgelser misbruger Guds navn, og »gøre Guds moder og helgenes forsamling delagtige deri og fornemmelig Sanct Stephan, når hestene ere syge.«⁴⁾.

H. K. Kristensen.

En bispevisitats og dens eftersmæk

Onsdag den 27. maj 1646 var hans højærværdighed biskop *Erik Monrad* fra Ribe på visitats i *Henne*. Sognepræsten, den bjergsomme hr. *Poul Christensen Skads*, havde mandagen før givet befaling til, at alle skulle møde i kirken for at deltage i gudstjenesten og overvære ungdommens »eksamination.« Kun de, der var ved havet på fiskeri, var undtaget.

Men desværre var det en meget lille forsamling, gejstligheden kunne mønstre ved den lejlighed. Den

⁴⁾ Pontoppidan: Fejekost 60.

unge Jens Christensen i Fidde skulle forkynde hr. Pouls befaling »for menige mænd i Over- og Nederfidde, at de skulle møde i kirken, da bispens kom, med deres ungdom og børn, for at lade sig »examinere«. — Men den unge mand bragte ikke budet videre, hvad nu end grunden dertil kunne være! »Ungdom og uagtsomhed« får senere den officielle skyld. Hans fader Chr. Jensen var på det tidspunkt ikke hjemme. Det bevises i retten, at han var 3 mil borte. Ellers var sønnen nok blevet jaget ud!

Nu blev resultatet, at de Fidde folk ikke mødte. Og der var flere, som blev væk: 9 ægtepar fra Houstrup, 10 fra Hennebjerg, 3 fra Kløvgård og 8 fra Dyreby. Når vi så tænker på sognets fiskere og espiger, kan vi nok regne ud, at de Henne kirkestole var noget tyndt besatte hin majdag. Og det har hverken huet Biskoppen eller præsten.

Men ikke nok med det! Kort efter var det juni månedens bededag, og da udeblev de samme familier og endda et par flere!

Nu rejstes der sag mod de forsømmelige. Den 21. aug. måtte Chr. Jensen i Fidde indstille sig »i lensmandens gode vilje og minde, for hvis forseelse var sket udi hans fraværelse, idet hans søn Jens Christensen af ungdom og uagtsomhed ikke haver efterkommet præstens bud og befaling.« Faderen måtte altså bøde for sønnens ulydighed. Af de øvrige skulkere i bispevisitatsen kræves hver mand idømt 1 rigsort. De udeblevne fra bededagen vil man også have mulkteret. Hver familie kræves idømt en bøde på 3 rigsort.

Sagen kom dog ikke oftere for på birketinget, så jeg kan ikke se, hvordan den endte. Men den er et ualmindeligt eksempel på den tids kirketugt. Og den lader os ane, at det nok ikke er uden grund, at Erik

Monrad har fået det omdømme, at han var en myndig biskop.

(Kærgård birks tingbog 1646 7/8 og 21/8).

H. K. Kristensen.

En nødvendig hjælpeaktion

»Item 1581 indkommed ther for *Lister Land* af storm og Guds vejr et skib med skotske knegte og deres capiten ved navn *Villum Meldrum*, hvilke knegte var bestilte af Kongelig Mayestæt at skulle indføres til kongen af Paalen (Polen), og fattedes samme knegte fitalje. Og derover viste og præsenterede for^{ne} capiten Meldrum Kongelig Mayestæts egen pas og andre bestalling breve, udi hvilke Kongelig Mayestæt bød og befol alle hans Mayestæts undersætter, at hvem for^{ne} capiten med folk forkom at skulle ikke aleneste lade fri passere, men også med anden behøvende nødtørftighed befordre — da givet dem 1 læst brød, 1½ læst øl, 2 td. tørre saltet hvilling, 16 sider flæsk, 3 fjerding smør, hvilket som er blevet skibet og fremsendt her fra *Ribe* og til List den 16. sept. til forne knegtes underholdning. Og er for^{ne} deres capiten selv draget der fran og til København over land.

Da for^{ne} fitalje er kommen under for^{ne} List land, da er for^{ne} skib med for^{ne} knegte en dag eller to tilforne formedelst filføjendis vejr afløben, så er for^{ne} fitalje kommen tilbage udigjen, så ner som hvis theraf er bleven fortherit af for^{ne} capitens folk på vejen, som er 1 fjerding brød, 1 td. øl og 1 side flesk, hvilket med anden bekostning udi så måde